

נראדה אור

פרשת תולדות תשפ"ב

גליון צא שנה ב

מאד רבוה"ק מלעכוויטש קוידענע

{ דברות קודש }

העלאת הגשמיות על ידי ההתבוננות בחסדי ה'

ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', ויתן לך האלקים וגו' (כז, כז-כח).
ברש"י כריח שדה וכו' וזהו שדה תפוחים, ויתן לך, יתן ויחזור ויתן.

יש לבאר הלשון ויחזור ויתן שלכאורה יש לומר יוסיף ויתן, והלשון יחזור משמעותו שיחזור שוב על הנתנה הראשונה.

איתא במדרש (ב"ר סו, א) ויתן לך האלקים - ויתן לך אלקותא. ובבעל הטורים כתב עשר תיבות בפסוק ויתן לך וי"ב ברכות נתברך, כנגד עשרת הדברות שעתידין י"ב בניו לקבל, ויש לבאר שייכות הברכות לעשרת הדברות.

אברהם אבינו - הראשון לנלות אור ה' גם בגשמיות

ביאור העניין כי תכלית בריאת העולם הוא שיעלו ישראל עניני הגשמיות להשם יתברך, והכח לכך הוא על ידי התורה המאירה בנשמת האדם שיוכל להשתמש בענינים הארציים כרצונו יתברך, ובראשית הבריאה היה ב' אלפים שנות תוהו ועדיין לא האיר בעולם אור התורה, ולכן היו רוב דורות אלו מכעיסין ובאין, שהשתמשו בעניני העולם כרצון ותאוות גופם ואפילו כנגד רצונו יתברך, ומעת שבה אברהם אבינו ע"ה החלו ב' אלפים תורה שגילה אלקותו יתברך אף בחומרי העולם.

העצה איך לקשר החומר להשם יתברך

הדרך שיקשר האדם עניני הגשמיות להשם יתברך הוא על ידי שמתבונן ומכיר בכל עניני הנשפע עליו שהוא מהשם יתברך, ובזה מתעורר להודות להשם יתברך על חסדו ונמלא לבו הכרת הטוב על כל החסד הנשפע עליו בכל עת ובכל שעה, וממילא אינו פונה אחר תאוות גופו, וכגון בעת שאוכל מתבונן שהבורא יתברך ששפיע על מזון בחסדו, וכאשר מתעורר להכיר בטוב ובחסד הנשפע עליו ולתת הודאה על זאת, ממילא אף אם מתענג גופו בחלק הגשמי אין התענוג אלא טפל לרגשות הלב הרוחניים, וכן הוא בכל עניני גשמי שעוסק בו.

אמנם אם יתבונן בחסד ה' רק בעת שנשפע עליו שפע הטוב, לא יאחז בכך די כדי לעורר בעומק לבו הכרת הטוב להשם יתברך, רק על ידי שיתמיד בכל עת להתבונן בטוב וחסד שמשפיע עליו השם יתברך, ואף בחסדים שנשפעו עליו מקודם וכבר הכיר בהם והודה עליהם, יוסיף תמיד להתבונן בהם, ולהכיר ברוב חסדי ה' עליו, בזה יתרגל להיות לבו מלא תמיד הודאה להשם יתברך הטוב ומטיב, וממילא בעת שיעסוק בענינים גשמיים יתעורר לבו להודות להשם יתברך על טובו וחסדו, ואזי לא יאחז חלק הנאת הגוף אלא כטפל.

להודות לה' על הפרטים הגדולים והקטנים

זהו ענין הלל הגדול שהוא הלל הודיה להשם יתברך על הטובות והחסדים שמתחלת הבריאה, מניסי יציאת מצרים וכניסת ישראל לארץ עד לניסים ונפלאות שבכל יום, ונתן לחם לכל שבן, ולכן נקרא הלל הגדול כי ההודאה על הניסים והטובות שכבר היו מקודם, באה על ידי שיש באדם דעת להתבונן באופן תמידי בחסדי ה' ונפלאותיו עמו והוא כגדול שיש בו דעת.

במאמר המוסגר, היום בבוקר לא פעל אור החשמל בביהמ"ד, ויש בזה ארבע מדות בהולכי ביהמ"ד, האחד שמתעצב בראותו שהאור כבוי, השני גרוע ממנו שנתמלא לבו כעס כיצד אירע כזאת ומתערע על הממונים שלא דאגו

לכך ואינם אחראים לתפקידם, ויש אשר בבואו להתפלל נותן לבו לתפלה ואינו שם לבו שהאור כבוי.
אמנם יש אשר בראותו זאת נמלא לבו שבח הוודיה להשם יתברך, כאשר מתבונן שמסתמא אירע זאת מרוב הגשמים שנשפעו עליו, ומתעורר להודות להשם יתברך על שפע הטובה, ועוד מתעורר להודות להשם יתברך על מתנה טובה ששבת שמה, שציוה עליו לא תעשה כל מלאכה ואף בשבותים דרבנן נצטוונו ולכן אי אפשר להדליק את האור, זהו אדם שחי תמיד מתוך הכרה בחסדי ה' ומכל ענין נתעורר להודות לו, ואף שנראים דברים אלו כהצלחה, המתבונן בהם יראה שיסוד גדול הם כיצד יש לחיות בעולם.

ברכת יצחק ליעקב - נתינת כח שלא יפריע הגוף לעבודה ואף הוא יאיר באור ה'

והנה בבוא יצחק לברך את יעקב היה חפצו להמשיך לו בחינת ב' אלפים תורה שהחל אצל אברהם אבינו, שיעלה כל עניני הגשמיות להשם יתברך על ידי שיכיר בכל עניני הנשפע עליו שהוא חסד ה', ועל זה אמר ראה ריח בני כריח שדה וגו' ופירש"י שדה תפוחים, והוא מורה על הקדמת נעשה לשמע בקבלת התורה, כדא"ל בגמ' (שבת פב.) שנרמז ענין זה במאמר הכתוב (שה"ש ב, א) כתפוח בעצי היער, וענין הקדמת נעשה לשמע הוא ביטול רצונות הגוף להשם יתברך, עד שלא תהא מניעה מצד הגוף לקיים כל אשר ישמעו ויצטוו, ואף בכל עניני עולם הזה יתבטלו תאוות הגוף לרצונו יתברך על ידי אור התורה.

על זה בירכו ויתן לך האלקים וכדא"ל במדרש ויתן לך אלקותא, שיגלה אלקותו יתברך בכל עניני הארץ, מטל השמים ומשמני הארץ, שיהא עסקן בגשמיות באופן שעניני הרוחניות הנרמזים בטל השמים קודמים לעניני הארץ הטפלים להם. הנה גביר לאחיה, אחיך מורה על עניני עוה"ז שיש בהם התנגדות לקדושתו, ויהא יעקב גביר ושלטי עליהם להכניסם לקדושה. וזהו על ידי שיתבונן תמיד בחסד ה' המשפיע עליו טובה ולא רק בעת קבלת השפע, ואף בחסדיו שכבר היו מקודם יוסיף להתבונן ולהכיר כי טוב ה', וזהו ויתן לך יון ויחזור ויתן, שיהא אצל האדם בחי' ויחזור ויתן, כאשר יחזור להתבונן במה שכבר ניתן לו כאילו ניתן לו שוב, וזהו שרימוזו בבעל הטורים שיש בכתוב זה עשרה תיבות כנגד עשרת הדברות, כי על ידי הברכות נמשך אור תורה להעלות כל עניני העולם להשם יתברך.

עשו גורם ההסתר בעניני עוה"ז על ידי הגלות וקלי' יון

ויהי אך יצוא יעקב מאת פני יצחק אביו ועשו אחיו בא מצידו וגו', ויאמר הלא אצלת לי ברכה, כלומר שבקש שתהא לו אחיזה במקום כלשהו בעולם הזה, ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר שמתיו לך וגו', שעתה כבר החלו ב' אלפים תורה להעלות עניני העולם הגשמי להשם יתברך, ולכן אפוא מה אעשה בני, וישא עשו קולו ויבך, ובחז"ל (לק"ש תהלים קטו, ועי' מלבי"ם תהלים פ, א) איתא שהוריד עשו שלש דמעות אשר גרמו לשלש גלויות, כלומר שגורם אריכות הגלות אשר אז יאחז נסתר אלקותו יתברך, עד אשר יתגלה בשלמות בביאת הגואל.

ויען יצחק ויאמר אליו הנה משמני הארץ יהיה מושבך, פירש"י זו איטליאה של יון, הוא ענין קליפת יון שהפרידו עניני העולם מהשם יתברך, והחשמנואים נלחמו ביניהם ותקנו מדת ההוד, שעל ידי ההודאה להשם יתברך על כל הטוב והחסד מקשרים עניני הארץ לבורא יתברך, ולכן מיד

{ שניני אור }

בדברות הקודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א המופיעים בגליונו בשבוע זה נתבאר כי ההתבוננות התמידית בחסדי הבורא דרך ישרה היא לבוא לעסוק בעניני הגשמיות בצורה נעלה ורוחנית יותר, כאשר הרגשת התענוג הגשמי תהא טפילה להרגשת הרוממות של הכרת הטוב להשם יתברך על שפע טובו וחסדו.

ניתן לומר שכיום איכשר דרא ועבודת ה' הודאה לה' על חסדיו נודעת ונפוצה על פני הארץ, אך בכל זאת ציוד יש בדברות הקודש, פשיטא שתכלית ההודאה אינה בכדי להמשיך את השפע משמים, אלא תכלית אמיתית להכיר את מציאות הבורא יתברך בכל אשר נשפע עליו.

אך בדברות הקודש נתבאר כי אף ההודאה מתוך הכרה אמיתית בטובה עדיין אינה התכלית הסופית, אשר היא להפוך את האדם לרוחני יותר - אדם החי בעולם של הכרה תמידית בחסד ה', עד אשר הטעם הגשמי שבעניני עוה"ז יתגמד למול הרגשת הלב הרוחנית.

שני ענינים מקשים עלינו את ההכרה בחסדי ה', האחד הוא ההרגל - חסדים הסובבים אותנו בכל עת ובכל שעה, עד שאיננו שמים לב שזה חסד ה', השני הוא היותנו חלק מהכלל כולו - השמש מאירה ומחממת, אך האדם אינו מרגיש שזוהי מתנה עבורו מהשם יתברך - הלא השמש מאירה לעולם כולו.

תפקידנו ועבודתנו להתגבר על כך, להתבונן כוונה בטובות ובחסדים הרגילים תמיד - אדרבה כמה גדולים חסדים אלו הנשפעים בקביעות יום יום שעה שעה, כך גם נתבונן ונכיר שכל הנאה הבאה לי מיועדת ומכוונת אלי בהשגחה פרטית בחסד ה', אף אם רבים מקבלים אף הם הנאה זו, נכנס אדם לחנות ולוקח שקית חלב מהמקרר - אחת מתוך מאה, עליו להפנים שכל השקית זו מסביב אינן ממעיטות את ההשגחה הפרטית ששקית זו תגיע אליו - להנאתו ולטובתו.

אמנם לפעמים שולחים לאדם תזכורת - כאשר נחסר לו מעט בשפע בו הוא רגיל מרגיש הוא שכל אשר יש לו תמיד חסד ה' הוא, לפתע מבין הוא שגם ענינים רגילים וקבועים חסדי ה' המה, כך גם חסדים מהם נהנים רבים אחרים אינם פחותים מחסדים המיוחדים רק אליו.

ומכאן לענין הנוגע לבני החבורה הדרים בעיר בני ברק - זוכים אנו לשהות בצל כ"ק אדמו"ר שליט"א תמידין כסדרם, בכל שבת ואף בימי חול מסתופפים אנו בצל הקודש ושואבים מלא חסדים חיות והתחדשות בעבודת הבורא, הדרים מחוץ לעיר מציינים את הזכות הגדולה כאשר באים הם לשהות בצילא דמהימנותא, אך אנו המורגלים בכך איננו מכירים ומודים על כך די להשם יתברך.

אך כאשר עתה זה מספר שבועות אנו זכינו לשהות בצל הקודש, באים אנו להכרה מחודשת בחסד ה' עליו בכל שבת בה זוכים אנו לשתות מבאר החיים - כרחמי ורכוב חסדיו הגדיל לנו אלה וכאלה יוסף עמנו.

אחר כך הלך יעקב ועסק בתורה ארבע עשרה שנה, שהוא ענין המשכת אור תורה בעוה"ז, ואחר זאת ויחלו והנה שלם מוצב ארצה, ובבעל הטורים סלם גי' סיני, הוא ענין קבלת התורה בסיני שנמשך על ידי עבודתו.

יעזור השם יתברך שיהיו ישראל כלים ראויים לקבל השפע, ויעשה לנו השם יתברך ניסים ונפלאות כשם שעשה לאבותינו ונזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

רעיו דרעיון תולדות תשפ"א

הרה"ק רבי משולם פייבוש הלוי מז'בארז' זי"ע בעל מחבר ספה"ק יושר דברי אמת

ב וי"א כ] כסליו תקנ"ה

נפשו של רבינו לא ידעה שבעה, בצימאון אדיר נסע לחלות פניהם של צדיקי אמת נוספים בהם הרה"ק ר' דוד ממיקאליוב זי"ע מגדולי תלמידי מרנא הבעש"ט ומדברות קדשו מביא בספה"ק יושר דברי אמת, לא זו בלבד אלא בענותנותו כי רבה נסע רבינו אף להרה"ק מרימינוב שהיה צעיר בהרבה מרבינו. מסופר, כי לאחר ששבת רבינו את שבתו בצל הרה"ק מרימינוב נכנס אליו והתמרמר בפניו כי הינו בגיל מופלג ועדיין לא עשה תשובה, נענה למולו הרה"ק מרימינוב – אף אני חושש ודואג שלא עלה בידי לשוב בתשובה שלימה, וברכוכו האחד את רעהו שיזכו לעשות תשובה כראוי...

רבינו עבד את בוראו עבודה תמה וצלולה, בשגב מדרגותיו דקדק על עצמו אפילו על הרגשות דקות ופניות קלות. סיפר הרה"ק ר' משולם נתן מרגליות – דיין ומו"צ בבארדיטשוב ומתלמידיו המובהקים, כי שח לו רבינו שפעם אחת בא בליבו חשק גדול להתפלל מנחה עם טלית ותפילין, אמנם לא אעשה דבר עד שאבדקהו בחקירות ובדיקות אולי מתגנב היצ"ר לקחת חלק בראש, עד שאחר זמן ראיתי שרצון זה חף מפניה, אך כשהכנתי את עצמי להניח התפילין נכנס בליבי חשק עצום ונפלא במדרגה שמעולם לא חשתי בהנחת התפילין בשחרית, ותיכף שמטתי את ידי מלהניחו, כי אמרתי שבוודאי יש דברים בגו באשר לתפילין בשחרית יש לה להיות בחשק גדול יותר.

דברי אמת

נקיותו המופלגת ובהירותו הנדירה בעבודת השי"ת באה לידי ביטוי בספרו הק'. אשר כפי הנראה היה הוא לספר הראשון שמסדר את עניני העבודה בדעת מרנא הבעש"ט ותלמידיו, התאריך המובא בראש הספר – "י"ט סיון תקל"ז, כשכל דרכי העבודה מסודרים לפנינו כשולחן ערוך ומוכן לסעודה, אם באמונה ובקדושה, אם בענוה וביטול, בלימוד הפנימיות ובעבודת הזמנים, מלחמת היצר ושלמות הנפש.

רבינו שראה את העניויות כאחד מיסודי ושערי העבודה פילס את שביל הזהב ודרך המלך בעבודה זו, בפתח ספרו [אות א'] כתב רבינו: ובאמת שמעתי כעת בחג שבועות הזה מפי קדש קדשים הרב המגיד מורנו הרב רבי יחיאל מיכל נרו יאיר שאמר בזה הלשון: 'העולם חשבו שמצוה להיות ענו, ובאמת מצוה זו לא נאמרה בתורה, רק התורה מספרת שבח משה, ובאמת הסי"מ העלה בלבם דבר זה שמצוה להיות ענו, כי מקודם מגדיל לב כל האדם בגבחותו, ומדמה לו שהוא למדן גדול ויחסן גדול ועשיר וחסיד וצדיק ובעל מדות טובות וישרות וירא ונעים ונחמד, ובאמת לפי מעלתו היה ראוי להיות גדול מכל עמו ולא לפנות אליהם ולא להתחבר עליהם, רק שזו מדה גרועה, שמצד זה ימאס בעיני העולם שיחזיקוהו לבעל גאווה, ובאמת מצוה הוא גם כן להיות ענו ושפל ברך, ולדבר עם כל, ולהיות עלוב מכל, על כן הוא עושה עצמו ענו, כל זה הוא פתוי הסי"מ, כי מתחלה הגביה לבו בקרבו ותיקד עד שאול תחתית, ואחר כך הוסיף לו מצוה זו למעלה להוסיף גאווה על גאותו.'

רבנות עזר נתיב להאריך ולשוחח באורו של רבינו אך מפאת קוצר הגליון נמשיך בגליון הבא א"ה.

שהשתייך למחנה המתנגדים לא יראה בעין יפה את דבקותו באור זה והמתין להזדמנות נאותה שיוכל לנסוע להסתופף בצל צדיקים.

ההזדמנות לא אחרה לבוא כשבימי הקיץ נסע רבו לעיירת מרגוע למשך מספר שבועות, רבינו החיש את צעדיו לזלאטשוב – עיר מגורי המגיד הק' והתחמם באורו הבהיר, עד שרבו חזר לעירו כבר היה רבינו ביישיבה ככל התלמידים, כשעבר רבינו בסך לברכת שלום אצל רבו קרא הגאון לעברו 'פייביש'! האסט מיר שוין איבערגילאזט – הכבר עזבתני!...

בהגיע רבינו לפרקו הקים את ביתו עם בת העיר קנעיהניטש, אף היא בגאליציא מושבה, בזיווגו השני נשא רבינו את הרבנית הצדקת בת הגאון הקדוש ר' מרדכי אב"ד בערז'אן, אשה זו היתה ידועה בקרב החסידים לצדקת מפורסמת, הרבנית האריכה ימים אחרי בעלה הגדול ורבים היו פוקדים את מעונה להפקד בדבר ישועה ורחמים, בערוב ימיה ניטל ממנה מאור עיניה על השולחן לפנייה היה מונח באורח קבע קערה עם 'לעקאך' מהם היו החסידים נוטלים, ולפלא הוא שבאם היה אחד נוטל פעם נוספת היתה אומרת 'ד' זו כבר לקחה פעם אחת...'

דרך אמת

בעיר קנעיהניטש דבק רבינו בעוז בדרך הבעש"ט יחד עם רעים אהובים, חבריא קדישא מסולאת בפז שהתעלו יחדיו בתורה ועבודה, רבינו הרבה לפקוד את אהלי הצדיקים, מלבד הסתופפותו בצל רבו הק' מזלאטשוב זכה לאורו של המגיד הגדול ממעזריטש ושל הרה"ק ר' מענדיל מפרמישלאן כשהרה"ק היה לרבו המובהק והראשון, שנים מספר הסתופף בצל רבו זה וחרת את דבריו על ליבו.

מקובל כי טרם עלותו לארץ, עת נסע רבי מענדיל להפרד מהמגיד מזלאטשוב אמר הוא למגיד 'איך גיב אייך דעם יונגעמרמן וואס איז א דיאמנט, נאר נישט גישליפן - מוסר אני לכם אברך זה שיהלום הוא, רק אינו משוייף כל צרכו! מאז התבטל רבינו להמגיד מזלאטשוב והיה לאחד מתלמידיו החשובים ביותר, אף המגיד הק' החשיבו ביותר כשצירפו למנין המצומצם שהתקיימה בביתו בתקופה בה התגורר בבראד'.

עדות מרוממת נשתמרה בידינו משהותו של רבינו בצל הרה"ק מקאריץ מתלמידי רבינו הרה"ק ר' יוסף דוד אב"ד זוואליב – מח"ס 'דרכי האמונה' וזל"ק (בפר' חוקת): שמעתי ממורי ורב החסיד הקדוש מו"ה משולם פייבוש שבעת שהיה אצל החסיד הקדוש איש אלוקי מו"ה פינחס זצ"ל מקאריץ, ששאל הרב מו"ה פינחס בעת שלקח טאבקי מהפישקלי בוז הלשון 'רבי פייבוש, וויא מיינט איר, איז דא איין 'דבר רשות' אויף די וועלט? מיר דאכט זיך אז ס'איז ניט דא קיין 'דבר רשות' אפילו אין דעם שמעק טאבקי, אדער עס איז איין מצוה, אדער בהיפך ח"ו! – רבי פייבוש, מה הנכם חושבים וכי יש דבר רשות בעולם? לי נדמה שאין שום דבר רשות, אפילו בהרחת טבק, או שמצווה היא, או בהיפך ח"ו! [ציוני לדברי שלום בפרשתן המאריך בענין זה אשר הוא מיסודי תורת החסידות].

האמת, כה ערטילאית ונתונה לכיפוף, כלל ישראל מלאה כיתות כיתות שמריבים האחת בחברתה, תוך הטלת דופי על עדות שלמים וחכמי ישראל העומדים בראשם, זו אומרת האמת בידינו ואילו רעותה משיבה לעומתה. בידכם?! בידכם רק שקר ומרמה, דמיונות וכזבים, השלישית אומרת לא זו ולא זו דרך האמת, האמת היא אצלנו ורק אצלנו וכל שאר העולם שקועים בהבלים ואינם מכוונים לדרך אמת.

ובת קול צוחת ואומרת 'בעקבתא דמשיחא חוצפא יסיג... ותהא האמת נעדרת', האמנם?! היתכן שהאמת נמצאת במקומות כל כך רבים ודווקא בדורנו, דור החוצפא יסיג ועוד מושגת היא בחוצות, באולמות וכנסים?!

רבינו בפתיחת ספרו משיב מלחמה שעה לאותם חכמים בעיניהם 'ובאמת יש בדור הזה אנשי לצון וכופרים בחכמים, כמו שהיה בזמן האר"י זלה"ה אנשים כאלה, כמו שכתב הרב רבי חיים ויטאל, ואני מעודי נדבק לבי באמונת חכמים האלה... אשרי מי שדבק באמונתם ובדבריהם, אוי להם לרשעים שפרקו על תורה ויראת השי"ת מעליהם, ומראים עצמם צדיקים, ומלעיביים במלאכי אלקים בשקרים וכזבים שבודים מליבם, ונפשי יודעת מאד רשעים ורעתם כי רבה, מהם בעלי עברה ... רח"ל, מהם בעלי גאווה וקנאה אשר מקנאתם נותנים פגם ומום בקדשים בשקרים ובכזבים.

וכבר נבאו נביאי האמת עליהם שיהיה כן בדור אחרון, כמו שאמר הכתוב ותהי האמת נעדרת וגו', הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע וגו', ובפרט במשנה בסוטה בעקבות משיחא חוצפא יסיג איהיה להם אשר יהיה להם ואנחנו נפשונו הצלנו. עכדה"ק.

כמה נאים הדברים למי שאמרם, כבר העיד רבינו על עצמו תחת אחד השיחים: בימי חרפי בא הבעל דבר ורצה 'לכבדני במדרגת רוח הקדש ועוד מדרגות גבוהות, ודחיתי הכל ולא רציתי רק האמת. כי לא ברעש ה' ולא ברוח, דברי אמת ודרך אמת לא משיגים על ידי שבעולם הזה משיחים ממנו, אדרבא ככל שמתעסקים ונרעשים מעבודת האדם בעולם גשמי זה כך יש לבדוק האם עבודה זו תמה היא לבווא עולם או שמא מעורבים בה כוונות אחרות.

שערי אמת

בשנת ת"ק, או בשנת תק"ב, ירדה נשמתו הנשגבה של רבינו לעולם שפל זה, בעיר סניאטין אשר במזרח גאליציא, לאביו הגאון הקדוש ר' אהרן משה הלוי העליר, בן הגאון הקדוש ר' מאיר אב"ד סטארי אשר מקובל כי מרנא הבעש"ט נסע אליו בשביל לקיים בו מצות שימוש תלמידי חכמים, בן הגה"ק ר' שמשון אב"ד סטארי בנו יחידו של הגה"ק ר' אברהם בן רבינו ה'תוספות יום טוב'.

את משנת תלמודו קנה רבינו אצל הגאון רבי משה צבי העליר זצוק"ל אב"ד באקשעוויץ ובעמח"ס 'און צבי' [יש לציין כי גם תלמידו המובהק של רבינו בעל ה'עריב נחל' קבל את משנת תורתו מאת הגאון הנ"ל], כבר בעת לימודו אצלו הגיע שמעה של תורת החסידות לרבינו ועז היה חשקו לידבק בה, אמנם חשש שמא רבו הגאון צבי

לא בחיל, לא בכח, כי אם ברוחי אמר ה' צבאות

ידידי, מספר תמיהות עלו בליבך אחר מאמרנו האחרון, היו נקודות שלא אבית להסכים עמם, עז רצונך להגיע לאמונה פשוטה, אמנם טענה בפיך כי אמונה זו ניתנת להשגה רק כשדבוקים בצדיקי אמת מדורות עברו, עבודתם ואמונתם הבהירה והמוחשית היא שנתנה בנו את האמונה והדבקות, גדלנו על העובדות הנשגבות על איתן אדוננו הס"ק מלעכוויטש זי"ע בבהירות אמונתו, ובכוחו להזריחה לבני ישראל, אך דורנו, אי דורנו... כעת כבר לא ניתן להגיע למדרגת האמונה הפשוטה שהיה בדורות עברו.

עוד זאת הוספת להקשות מה היא מהותה של האמונה הפשוטה, מלבד מה שחוזרים אנו ומשננים כי מאמינים אנו בחי עולמים, ואילו בספרים הק' של הצדיקים התומכים בהתבוננות שכלית מובאים הדברים בהרחבה והסברה יתירה.

ידידי! בדברות קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מענה והתייחסות לדבריך, מצאתי את שאהבה נפשי מתוך הנאמר ברעוא דרעוין וירא תשס"א [נדפס ב'נחלי אורה' וירא תשע"ו].

החסד והאמונה – השתלבותם זו בזו

חכמינו ז"ל במסכת סוטה (:) מעידים כי לימד אברהם אבינו את כל גויי הארץ לדעת את ה', ויקרא שם בשם 'א-ל-עולם', אברהם אבינו הוא שורש האמונה, שורש הדעת, נקודת החיבור בין כנסת ישראל ליוצרה, מאמרנו הקודם נסוב על אמונתו של איתן זה, הפעם ננסה להתעמק מהי האמונה, מה עושה היא אצל האדם והכיצד נוכל להשיגה.

מדת אברהם אבינו הוא מדת החסד, ושני עבודות עיקריות היו לו בעולם, עבודות שהשלימו והתחברו זה בזה, גמילות חסדים עם כל אחד ואחד מבני אנוש, ואחר שגמל עמם חסד אילפם בינה מי נתן לו את הכלים לעשיית החסד, מי ברא את החיטה, המים והחלב, כך, נשזרו זו בזו עבודות החסד והאמונה.

בווהר הקדוש פר' תרומה מפליג ומרחיב במעלת המקרב אנשים לאבינו שבשמים שהוא החסד הגדול והמובהק מכולם וכשיון הוזה"ק - ורא איהו שבחא דיסתלק בה יקרא דקודשא בריך הוא יתיר משבחה אחרא (בשבחה זה משתבחה השי"ת יותר מכל שבחים אחרים).

בדברות הקודש התבארו השתלבות הדברים על פי דברי העבודת ישראל:

כתב בספ"ק עבודת ישראל עה"פ 'האמין בד' ויחשבה לו צדקה' היינו דאברהם אבינו חשב זאת לצדקה מהקב"ה את החסד שעשה עמו שנתן לו שכל להאמין בה' אחד, ובוה ביאר הפסוק 'לך ה' הממלכה', כלומר מה שאנו ממליכים אותך גם זה חסד מהקב"ה, ועפ"ז יתבאר שרק לאחר שאברהם אבינו נתבשר בכשורת הזרע מיד כתיב והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. כי רק האמונה הפשוטה היא העוברת בירושה מאב לכן ולא האמונה נובעת מחקירה והתבוננות.

ידידי, הבה נתבונן ביסוד זה, אברהם אבינו ראש המאמינים אשר בכל התבוננותו ראה בכל דבר גשמי אך ורק את אלקותו ית"ש, שומע מפי הגבורה את בשורת הזרע, ומחשיבה לו התורה לצדקה את אמונתו בהבטחה אלוקית זו, הלא הרבש"ע בכבודו ובעצמו הוא שמבטיחו על כך!?

אמונה – הכרה באפסיותו המוחלטת

למדנו מכאן כי מה שחשבו לו לאברהם לצדקה, לא היתה האמונה שהאמין בכל אותם ימים אפלים, אף לא גילוי האלקות העצום שהאיר הוא בעולם על ידי התבוננותו, מה שהביא את אברהם אבינו להיות 'ראש המאמינים' היא העובדה שבעת זכייתו לגילוי אלקות ואפילו אם גילוי זה הוא למעלה מדרך הטבע, אינו תולה הדבר בזכותו והתבוננותו, אלא בצדקת השי"ת אשר ריחם עליו ונגה עליו אור האמונה.

כלפי מה הדברים אמורים, אחת היסודות והתביעות העיקריות של רבינו הבעש"ט היתה החובה והזכות לחיות בכל רגע ורגע את מציאותו ית"ש בעולם, אך עבודה זו מן הקשות שבקשות הן, על כן היו מתלמידי המגיד שגרסו כי עלינו להעמיק ולהתבונן בפנימיות התורה ומתוך כך נבוא להכרה בבורא עולם, אך רבוה"ק אשר מפיחה אנו חיים זעקו ויחשבה 'לו' לצדקה, הלא כל מציאות אמונתנו בהשי"ת הוא רק מחמת חסדו אשר הטיב עמנו ולא מחמת ההתבוננות.

מה יתן לך ומה יוסיף לך ידיעה מקיפה ועמוקה בפנימיות התורה הק' באם אמונתך איננה איתנה?! ולא, אמונה לא באה לא מתוך חקירה ולא מתוך ידיעה, אמונת היהודי באה בהרגשת לב זכה ואמיתית המאמינה וחשה את אור השי"ת בקרבה.

... אל תאמר בלבבך כי אמונה פנימית מתוך ביטול אינה ניתנת להשגה בדורנו, ניתנת גם ניתנת, כי סוד האמונה היא בקשר ובדבקות שבין ישראל לאבינו שבשמים ...

מרן הר"ג מלעכוויטש זי"ע אמר תחת אחד השיחים כי עיקר גדול בעבודת האמונה היא להאמין שמאמינים אנו בהשי"ת, עומק ביאור הדברים, כי כשלא חש האדם את אמונתו המאירה, לא מאיר לו מציאות הבורא, אזי באם אמונתו באה לו על ידי עבודתו אזי יודע הוא בליבו שאמונתו בהשי"ת איננה בבהירות כל כך, אמנם אם זכה האדם ועמל להחזיר בעצמו 'כי הגיד להם אשר הוא יהודי, אני יהודי! בן אברהם יצחק ויעקב, מציאות האמונה בעולם איננה תלויה כלל בעבודתי! רק עלי מוטלת המלאכה להתרוםם קצת! להרים את ראשי מעט מהבלי עולם הזה, אז אצליח בכל עבודתי אשר אעמול כאן בעולם הזה, כח זה כאמור, לא נקנית לא על ידי התבוננות ולא על ידי חקירה, האמונה נחצבת מעומק הלב ומכוחו של השי"ת שמכניס בכל יהודי ויהודי.

על כן נשזרו החסד והאמונה זו בזו:

הגומל חסד עם רעהו הרי כמכריז בזה שחלק ונחלה לו עם עבדי השי"ת, כי חיותו ושפעו ית' אינו רק כשבילו אלא בכדי שישפיע אף על סביבותיו, על כן עשיית חסדים היא גילוי אמונה באופן מובהק.

כשזכה אע"ה והשיג את גילוי הקב"ה בכבודו ובעצמו לאחר מסירות נפשו לקיים ציוויו, אזי מיד כשבאו אליו אורחים, הגם שעתה, עתה הלא נמצא בשיא הדבקות, בשיא מדרגות נוף גשמי, מ"מ רצה אברהם את הביטול! את ההרגשה כי למרות שאורו ית"ש מגולה אצלו איננה היא מכוחו ואינה בזכות עבודתו, על כן

כביכול 'עוב' הרגשה נעלה זו לטובת המשך עבודה מתוך ביטול.

שמעו דבר ה'! אל תאמר בלבבך כי אמונה פנימית מתוך ביטול אינה ניתנת להשגה בדורנו, ניתנת גם ניתנת, כי סוד האמונה היא בקשר ובדבקות שבין ישראל לאבינו שבשמים, בין בזמן שנראה השי"ת ובין בזמן הסתר ח"ו, ודבר זה גילה אברהם אבינו לדורות - בל תחשוב כי לאמונה אמיתית ותמימה נצרכים אנו למצוקי ארץ אשר ידעו והבינו, לא כי אלא אף בעת שמאיר לי ההארה בשיאה ותוקפה נוטש אני את ההארה ומשעבד את נפשי ומוחי בביטול גמור.

אמונה אין משמעותה רק להאמין במציאות הבורא, כי הלא כל דרדק יודע זאת, אמונה פירושה המשכה - לא רק להמשיך אור ושפע, אלא נמשכים אחריו כבהמה, לא מתוך ידיעה, לא מתוך השגה והארה, אלא דייקא מתוך החשכות והאפלה ובעת שזוכה האדם ומאיר לו אורו ית', איננו חושב כי הוא המאמין, אלא בכל מצב יודע כי השי"ת הוא שמכניס ומזריח בקרבו את אור האמונה.

אמונה פשוטה - דייקא בדורנו אנו

להשלמת היריעה נביא מתוך דברות

הקודש בהזמנות אחרת:

מרגלא בפומיה דרבינו הגדול מרן אדמו"ר זי"ע לספר המעשה הידוע מהבעש"ט שעבר את נהר דעניסטער על ידי שם וכדי לתקן זאת עבר בפעם השניה על ידי אמונה פשוטה בלבד, הענין שהעברתו את הנהר בפעם השניה תיקון הוא לפעם הראשונה היא, כי על ידי שעבר בפעם השניה בבהירות הגילוי כי כל הכוחות בעולם הם רק כוחותיו של השי"ת, אזי כבר אין פגם כמה שהשתמש בשמות הקדושים, אם מאמינים כמחש שכולו הוי"ה ב"ה - נהיה כך כמציאות.

נהר אינו אלא כסות עינים, וכן כן, אף הנסיונות וההסתרות בדורנו אינם אלא כסות עינים, רק עלינו להאמין בזה, עלינו להאמין ביכולתנו להיות דבוקים אל השי"ת בכנישתא חדא ללא שום פירוד!

סכנה גדולה היא לשדד את הטבע ע"י שימוש בשמות הקדושים, כי חכמה אלקית שמתגלה בעולם לא על ידי הבורא ית"ש יכולה ליפול לידי הקליפות ואכמ"ל, אבל עם גילוי אורו של רבינו הבעש"ט, עם התגלות סוד הבריאה, אין כאן שימוש בשמות באופן סגולי, יש כאן מציאות הבורא! יש כאן אמונת הבורא בבניו - עם בני ישראל שדבקים הם בו, על אמונה זו יגיעים ועמלים אנו, ובה נלך לקראת ינון משיחנו בב"א.

ידידי, אקווה שדברינו הובנו כראוי, כי מסוגיות חמורות הם בעבודה, לא נטשם ולא נרפם עד אשר יחרטו על קורות ליבנו.